

Janina Kremky

"Pomorze Zachodnie : studium geograficzne, gospodarcze i społeczne", Stanisław Srokowski, Gdańsk - Bydgoszcz - Szczecin 1947 : [recenzja]

Przegląd Socjologiczny Sociological Review 10, 768-769

1948

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

fizyczne własności ziemi), następnie rolę powierzchni ziemi, (rozміszczenie łądów i mórz, ukształtowanie powierzchni, budowę geologiczną, gleby itd.), wpływ klimatu, znaczenie hydrosfery, wreszcie szaty roślinnej i zwierzęcej. W rozdziale II zajmuje się Autor człowiekiem, twórcą i organizatorem gospodarki na ziemi. Omawia m. in. stopnie i rodzaje gospodarki ziemi, rasy ludzkie, religie, języki wreszcie obszary gospodarcze, ich typy i rozgraniczenie. W rozdziale III daje obraz rozmieszczenia surowców na ziemi, poczynając od surowców roślinnych i zwierzęcych, kończąc na górniczych.

Pozostałe zagadnienia geografii gospodarczej tj. handel i komunikacja mają być, jak zaznacza Autor w przedmowie, przedmiotem następnej części tej książki, która niebawem ma się ukazać.

Pożyteczne uzupełnienie stanowi spis „ważniejszej literatury” zamykający poszczególne rozdziały i podrozdziały. Ponadto książka zaopatrzona jest w skorowidz rzeczowy i ilustrowana mapkami i wykresami, pozwalającymi na łatwiejszą orientację w rozprzestrzenieniu zjawisk gospodarczych zachodzących na powierzchni ziemi.

Janina Kremky (Łódź)

Stanisław Srokowski: **Pomorze Zachodnie**. Studium geograficzne, gospodarcze i społeczne. Instytut Bałtycki. Gdańsk — Bydgoszcz — Szczecin, 1947 r. Str. X i 258.

Praca powyższa jest jedną z wielu publikacji dotyczących Ziemi Odzyskanych. Traktuje ona, jak większość z nich, tylko o części terenów odzyskanych; w tym wypadku o obszarze Pomorza Zachodniego. Jest to jednak pełna monografia, którą Autor oparł na obserwacjach własnych dokonanych w terenie w r. 1907 i w r. 1946. Ten dwukrotny pobyt w odległych od siebie czasowo i różnych, politycznie momentach dał Autorowi możność porównania a co za tym idzie „skorygowania niejednego sądu”. Specjalną istotną wartość tej pracy stanowią badania dokonane w r. 1946, które pozwoliły na uchwycenie obrazu sytuacji nowej, powojennej. Mamy więc na tle stosunków przedwojennych, zwłaszcza w rozdziałach o ludności i życiu gospodarczym obraz obecnych stosunków ludnościowych, zniszczeń i zmian wojennych, nowych warunków tworzącego się życia.

W trzech głównych rozdziałach zamyka Autor tę monografię o Pomorzu Zachodnim. W pierwszym pt. „Struktura fizyczna kraju” omawia granice Pomorza Zachodniego, budowę geologiczną, morfologię, hydrografię, gleby, klimat oraz daje charakterystykę Bałtyku, pobraża bałtyckiego i Zalewu Szczecińskiego. W części drugiej daje obraz stosunków ludnościowych poczynając od omówienia pochodzenia najdawniejszej ludności Pomorza Zachodniego a kończąc na chwili obecnej tj. r. 1946. Ostatnią część poświęca omówieniu życia gospodarczego. Przede wszystkim omawia rolnictwo, i strukturę rolną, główne uprawy, hodowlę, stan inwentarza żywego i martwego, dalej

przemysł — podstawy surowcowe i warunki przemysłu, następnie poszczególne gałęzie przemysłu.

Szczególnie zwraca uwagę na znaczenie okręgu wysokiego uprzemysłowienia Szczecina i jego okolicy, a przestrzegając przed popełnieniem w stosunku do tego okręgu tych samych błędów, jakie popełnione zostały uprzednio w stosunku do Górnego Śląska, pisze: „...należy zwrócić jak najsilniejszą uwagę, aby nie powtórzył się tu znowu ten sam błąd, jaki w r. 1921 popełniono odnośnie Górnego Śląska, nie oddając go w całości Polsce, lecz sporą jego część zostawiając przy Rzeszy. Granica przy Szczecinie jest wprawdzie dotąd tylko prowizoryczna, niemniej jednak istnieje i istnieć może jeszcze latami, pociągając wcale niepożądane następstwa choćby dlatego, że odcinek jej, utworzony przez lewy brzeg ujściowej Odry oraz zakreślony przez linię Nowe Wapno — Gryfin jest pomyślany zupełnie dowolnie. Teren przemysłowy szczeciński podzielony został przez tę linię na dwie części, które samoistnie rozwijać się nie potrafią”. (str. 159).

W końcowych rozdziałach zajmuje się autor komunikacją, obszerniej omawia port Szczeciński i Odrę, a podkreślając ich znaczenie, zwraca uwagę, że „na żeglowność Odry czeka... nasz sąsiad czeski, któremu rzeka, prowadząca do morza, potrafi dać bardzo wiele, zwłaszcza w tym wypadku, gdy stosunki czesko-niemieckie będą równie napięte jak obecnie. Trudno w każdym razie pomyśleć, aby Hamburg, tak jak to było przed ostatnią wojną, stał się ponownie portem czeskim... Transporty, które szły Łabą, znajdą się na Odrze... Tę przemianę powinniśmy jak najusilniej popierać, bo jest to najpewniejsza droga do wytworzenia wspólnoty interesów, a co za tym idzie i zgodnego działania politycznego Czechosłowacji i Polski”. (str. 216—217).

W całości monografia powyższa stanowi pożyteczną i potrzebną lekturę poruszając aktualne zagadnienia dotyczące Ziem Odzyskanych. Uzupełnienie stanowią mapy, wykresy oraz skorowidz nazw geograficznych.

Janina Kremky (Łódź)